

1

1. Реклама машинобудівного і чавуноливарного заводу інженера Е. Боссе (Юзівка, Катеринославська губернія). Початок ХХ ст.
 Reklame des Maschinenbau- und Eisengießereiwerts des Ingenieurs E. Bossé (Jusowka, Gouvernement Jekaterinoslaw). Anfang 20. Jh.

Інтенсивний розвиток землеробства у другій половині ХІХ ст. супроводжувався постійно зростаючим попитом на сільськогосподарську техніку. Будівництво залізниць і облаштування портів на Чорному та Азовському морях зумовили значне збільшення вантажопотоків і прискорення індустріалізації. Регіональні і всеросійські виставки та ярмарки сприяли впровадженню інновацій та розширенню ринків збуту.

Прикладом успішного переходу від кустарного виробництва до промислового можуть слугувати заводи землеробських знарядь Й. Гена в Одесі, що до 1911 р. стали найбільшими підприємствами такого типу (80 тис. плугів і 43 500 машин та інших знарядь на рік).

Ернст Мельгозе винайшов двухлемешный плуг, у 1876 р. випустив на своєму заводі в Харкові першу молотарку (1912 р. – 23 тис. молотарок), удосконалив рядкові сівалки.

Механічний, пізніше машинобудівний і чавуноливарний завод Едуарда Боссе в Юзівці виробляв обладнання для підземних робіт: вуглепідійомні машини, лебідки, насоси, вентилятори, кліті, парові котли, поворотні кола, вагонетки, бурові інструменти. Його продукція сприяла розвитку вугільної промисловості.

Промислові підприємства створювалися не тільки у великих містах, а й у колоніях. На 1900 р. у Катеринославській губернії у меннонітів було 128 підприємств (металобробка та машинобудування, будівельні матеріали, борошномельні і круп'яні млини, переробка інших сільськогосподарських продуктів та ін.). У 1912 р. підприємства металообробної і машинобудівної галузей, що належали місцевим і германськoпідданним німцям, налічували в губерніях: Катеринославській – 24, Київській – 18, Таврійській – 17, Харківській – 10, Херсонській – 36.

5

5. Продукція заводу Я. Нібура (Нью-Йорк, Катеринославська губернія). Початок ХХ ст.
 Erzeugnisse des Werks Ja. Niebuhr (New-York, Gouvernement Jekaterinoslaw). Anfang 20. Jh.

6

6. Реклама заводу сільськогосподарських машин Е. Мельгозе (Харків). Початок ХХ ст.
 Werbung des Werks von E. Mehlhose (Charkow). Anfang 20. Jh.

7. Статут акціонерного товариства машинобудівного заводу «І. Нойфельд і К°» (Вальдгайм, Таврійська губернія). 1912
 Statut der Aktien-Gesellschaft der Maschinenfabrik „I. Neufeld u. K°“ (Waldheim, Gouvernement Taurien). 1912

8. Колишній солодовий і пивоварний завод купця М. Ріхерта (Київ)
 Ehemalige Malzfabrik und Bierbrauerei des Kaufmanns M. Richert (Kiew)

9. Реклама чавуноливарного заводу Г. Нойфельда (Софіївка, Катеринославська губернія). Початок ХХ ст. Історичний музей ім. Д. І. Яворницького, Дніпро
 Reklame der Eisengießerei H. Neufeld (Sofijewka, Gouvernement Jekaterinoslaw). Anfang 20. Jh. Historisches D. I. Jawornitzkij-Museum, Dnipro

8

9

2

2. Ілюстрований каталог землеробських машин і знарядь заводів Й. Гена (Одеса). 1904. Одеський історико-краєзнавчий музей
 Illustrierter Katalog landwirtschaftlicher Maschinen und Geräte der Werke von J. Höhn (Odessa). 1904. Staatliches historisch-heimatkundliches Museum des Gebiets Odessa

3

3. Рахунок механічного і чавуноливарного заводу «Лепп і Вальманн» (Хортиця, Катеринославська губернія). 1885. Державний архів Одеської області
 Rechnungsvordruck des Werks „Lepp & Wallmann“ (Chortitza, Gouvernement Jekaterinoslaw). 1885. Staatliches Gebietsarchiv Odessa

4

4. Ливарний цех на чавуноливарному і механічному заводі інженера Я. Нібура (Нью-Йорк, Катеринославська губернія). Початок ХХ ст.
 Eisengießerei des Graugießerei- und Maschinenbauwerks von Ja. Niebuhr (New-York, Gouvernement Jekaterinoslaw). Anfang 20. Jh.

Die intensive Entwicklung des Ackerbaus in der 2. Hälfte des 19. Jh. hatte eine ständig wachsende Nachfrage nach Landwirtschaftstechnik zur Folge. Der Eisenbahnbau und der Ausbau der Häfen am Schwarzen und Asowschen Meer führten zu einem bedeutenden Anwachsen des Güterverkehrs und zur Beschleunigung der Industrialisierung. Regionale und allrussische Ausstellungen und Messen begünstigten die Einführung von Innovationen und die Ausweitung der Absatzmärkte.

Als Beispiel für den erfolgreichen Übergang von Werkstätten zur industriellen Produktion können die Höhn-Werke für landwirtschaftliche Geräte in Odessa dienen, die 1911 zu den größten ihrer Branche wurden (80 000 Pflüge und 43 500 andere Werkzeuge und Landmaschinen pro Jahr).

Ernst Mehlhose entwickelte einen doppelscharigen Pflug, baute in seinem Werk in Charkow 1876 seine erste Dreschmaschine (1912 – 23 000 Dreschmaschinen) und verbesserte Reihensämaschinen.

Das mechanische, später Maschinenbauwerk und Gießerei von Eduard Bosse in Jusowka produzierte Ausrüstung für Untertagearbeiten: Kohlenheber, Lastwinden, Pumpen, Ventilatoren, Förderkörbe, Dampfkessel, Wendeplatten, Förderwagen, Bohrinstrumente. Seine Erzeugnisse haben zur Entwicklung des Kohlebergbaus beigetragen.

Industrieunternehmen wurden nicht nur in großen Städten, sondern auch in Kolonien gegründet. 1900 gab es im Gouvernement Jekaterinoslaw 128 mennonitische Betriebe (Metallbearbeitung und Maschinenbau, Baustoffe, Getreide- und Grünmühlen, Verarbeitung anderer Agrarprodukte, Herstellung von Pferdewagen und Kutschen usw.). 1912 gab es im Bereich Metallbearbeitung und Maschinenbau in den Gouvernements Jekaterinoslaw 24, Kiew 18, Taurien 17, Charkow 10 und Cherson 36 Betriebe einheimischer Deutscher und Reichsdeutscher.

7

